

מורכבת משלושה פסוקים.

האחד, בספר דניאל מסופר, כי בלשאצר המלך עשה משתה, וכו שחו בכלים של בית המקדש. לפתע הופיעה יד מהשמים, אשר כתבה על כותל הבית בכתב שלא יכלו המשתתפים להבינו. כנאמר, "לא כהלין [יכלון] כתבא למקרא". והוא היה בלשון ארמית. וכיון שבאותה סעודה הסבו גם יהודים, והם לא יכלו להבין את האמור בכתב, הרי משמע שהם לא הכירו לשון ארמית.

השני, שבתקופה לאחריה, נאמר בספר עזרא, שכתבו מכתב בארמית.

ומשמע שידעו אז כתב ארמית. ומזה מוכח, כי בימי עזרא נשתנה כתבם⁽¹⁾. ועוד יותר מוכח, ממה שנאמר שם "כתב הנשתוון", שפירושו כתב אשר השתנה.

וכמו כן דורש רבי יוסי את הביטוי בתורה "משנה תורה", שהוא מלשון "שינוי", וכמו שמבואר לעיל.

"וכתב הנשתוון — כתוב ארמית ומתורגם ארמית", הרי שבני יהודה כתבו ארמית אחרי עלייתם מגלות בבל, בעת תחילת בנייתם את בית המקדש השני.

ועוד כתיב בספר דניאל, "לא כהלין כתבא למיקרא, ופשרא להודעא למלכא". הרי שבגלותם בבבל עוד לא ידעו כתב ארמית.

ועוד כתיב בתורה בפרשת המלך, "וכתב לו את משנה התורה הזאת", ודרשין: כתב הראוי להשתנות, כלומר, שמשוה רמז לישראל שעתיד הכתב להשתנות מעברי לארמית [לאשורית], ובימי עזרא הוא השתנה.

וכיון שבימי עזרא נשתנה הכתב לארמית, אם כן, למה נקרא "אשורית"? מפני שכתב זה עלה עמהם מארץ אשור.

אך רבי חולק על רבי יוסי, וסובר שכתב האשורית של ימי עזרא הוא הכתב שניתנה בו תורה לישראל.

תניא, שנינו בברייתא: **רבי אומר: בתחלה — בכתב זה ניתנה תורה לישראל בימי משה**. ולמה לא יכלו היהודים לקראותו במשתה בלשאצר? **כיון שחטאו בימי בית ראשון**, וביזו את התורה, **נחפז להם לרועיק, למשבר, ששכחו את הכתב [ולא יכלו לקראותו לפני בלשאצר]**.

כיון שחזרו בהן, ששבו בתשובה, החזירו הקב"ה להם, כמו שנאמר בנבואת הנביא זכריה כאשר היה מתנבא על עליית בבל

לבבל, כבר הלכו להם עשרת השבטים בחלח וחבור ונשאר מתי מעט, ושנו את לשונם ואת כתבם, ונשתכחה התורה מהם, הלא תראה בימי עזרא שנשתכחה מהם התורה, ואפילו המצוות המפורסמות כסוכה — כשקראו להם המצוה היתה להם בחידוש גדול, ואז עזרא האיר עיניהם בדיני התורה ומצוותיה, והוא החזיר להם את

והר"ן תירץ, כוונת רש"י שהיה כתב משונה. ומה שכתב רש"י כעין שכותבין במזוזה, כוונתו לשמות שכותבין בגב המזוזה, [כמו שאנו כותבין: "כוזו במוכן כוזו"] וכתב זה היה משונה.

1. וכתב הר"ן: "ובאמת, כי כשגלו ישראל